

הרב יחיאל יעקב וויינברג

הנהגת רבי ישראל מסלנט בשבת ויום הכיפורים תר"ט¹

בשנת תר"ט היה הדבר. בוילנה פרצה מגפת חולירע. ר' ישראל סיכן את נפשו ועסק בהצלת נפשות החולים במידה מרובה ביותר. בדרשותיו ביקש את תושבי העיר לא לפחד אלא להתמסר לטיפול בחולים. הוא היה אומר: אסור לו לאדם לעמוד מנגד, נפחד ורפה-רוח, כי בסופו של דבר במה נחשב הוא. ועם זאת חייב אדם להקפיד על פי התורה על חוקי ההיגיינה ולשמוע בעצת הרופא. אין לקונן ולהתמרמר על מותו של אדם יקר, כי הרי הוא נחלץ מצרתו, מחייו הארציים. אבל אסור להזניח בשום פנים את חובת הצלת הנפשות כל עוד האדם חי.

באותו ערב יום-כפור שלח להדביק מודעות בכל בתי המדרש שבעיר, בהן דרש מהציבור לא לצום. לקרוא פחות פיוטים ולצאת יותר החוצה. אחרי תפילת שחרית ביום-כפור עלה על הדוכן, ובידו יין ומזונות טובים, קידש, שתה ואכל לעיני כול. פחד גדול תקף את ציבור המתפללים שלא האמינו למראה עיניהם. ור' ישראל דרש בתוקף מן הקהל שיעשה כמעשהו.

אחרי הצום היתה כל העיר כמרקחה וכמה מן הרבנים הזקנים רגזו, כי עבר על איסור חמור בפרהסיא. משנודע הדבר לר' ישראל ביקש להודיע כי בבית הכנסת הגדול ישא דרוש בדברי הלכה. התאספו כל "הלומדים" לשמוע באיזה צורה יצדיק ר' ישראל את פסק דינו. אולם הוא לא הזכיר את המאורע אף בדיבור אחד, אלא נשא פלפול מעמיק, שעלה בחריפותו ובדיונו הממצה על כל קודמיו. בזה נאלמו דום כל מתנגדיו (בשם תלמידיו שמעתי: פלפול נפלא זה היה מעין גילוי ישותו באופן יוצא מגדר הרגיל, צורך השעה היה שיגלה את כשרונותיו הגאונים).

כל אימת שהוזכר המאורע הנזכר לאחר מכן, היה שמח עד אין קץ שזכה לעשות למען מצוה גדולה זו של קיום נפשות רבות. היה זה מעשה שהשעה צריכה לו. ידוע ידע ר' ישראל כי לא היה עוד אדם במקום ההוא, שיקבל על עצמו לעשות מעשה כבד משקל זה. ועוד יודע היה ר' ישראל, כי בעניין חמור כל כך לא ישמע הציבור בקול אחר מלבדו.

¹ **שרידי אש** (הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים, תשכ"ט), עמ' רפט. הרב יחיאל יעקב וויינברג זצ"ל, היה תלמידו של הרב נפתלי אמסטרדם, אחד משלשת תלמידיו המובהקים של הגרי"ס מסלנט (עמ' רצו, **בשרידי אש**, שם). -- העורך.